

2023-10-12
KN2023/04096

Klimat- och näringslivsdepartementet

Affärsverket svenska kraftnät
Box 1200
172 24 Sundbyberg

Uppdrag om analys av civilplikt inom elförsörjningen

Regeringens beslut

Regeringen ger Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att analysera behovet av civilplikt inom elförsörjningen och lämna förslag på åtgärder.

Myndigheten ska särskilt analysera och redovisa

- vilka personalbehov som är lämpliga att tillgodose genom civilplikt för att bidra till att trygga totalförsvarets behov av elförsörjning,
- vilka åtgärder som behövs för att individer som redan har relevant kompetens ska kunna skrivas in för civilplikt inom verksamhetsområdet drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet, vilka kostnader och övriga konsekvenser som de föreslagna åtgärderna skulle innebära för berörda aktörer, samt hur de föreslagna åtgärderna skulle kunna finansieras,
- hur tillgången till dagens reparationsberedskap vid Svenska kraftnät påverkas vid höjd beredskap,
- tidigare erfarenheter av civilplikt inom drift och underhåll av elproduktion och nätverksamhet, och
- åtgärder som redan har vidtagits av myndigheten.

I utförandet av uppdraget ska Svenska kraftnät föra dialog med och inhämta kunskap från Statens energimyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Totalförsvarets plikt- och

prövningsverk samt Försvarsmakten. Svenska kraftnät ska även hålla sig informerat om och beakta relevant arbete, exempelvis inom ramen för Försvarsberedningens arbete.

Redovisningen ska ske till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 29 mars 2024.

Närmare om uppdraget

Frågan om vilka personalbehov som är lämpliga att tillgodose genom civilplikt för att bidra till att trygga totalförsvarets behov av elförsörjning bör analyseras ur flera perspektiv. Exempelvis bör en sådan analys omfatta att identifiera vilka personalkategorier som behövs. Verksamhetsområdet drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet enligt bilagan till förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt är det verksamhetsområde som omfattar elförsörjningen. Då elsystemet har förändrats sett både till komponenter och aktörer, bör behovsanalysen även belysa huruvida verksamhetsområdet täcker in nuvarande behov. Vidare bör analysen beakta de befintliga personella resurser som elförsörjningens aktörer kan väntas ha för att hantera normala störningar och vilka ytterligare behov som kan uppstå vid olika krisnivåer, inklusive krig. Personalbehovet påverkas även av om resurserna kan användas effektivt, exempelvis med utgångspunkt i den uppgift som Svenska kraftnät har enligt sin instruktion att i krig eller när regeringen annars bestämmer planera, leda och samordna elförsörjningens resurser, se 4 § förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.

För att totalförsvarspliktiga som redan har relevant kompetens ska kunna skrivas in för civilplikt inom verksamhetsområdet drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet kan det behöva vidtas olika åtgärder av såväl Svenska kraftnät som andra aktörer. Dessa åtgärder kan exempelvis omfatta kompletterande utbildningsinsatser, behov av repetitionsutbildningar, föreskrifter, rutiner för säkerhetsprövningar och identifiering av personer som är lämpliga för civilplikt utan ny grundutbildning. Kostnader och konsekvenser av sådana åtgärder bör också redovisas.

Skälen för regeringens beslut

Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig behöver stärkas på bred front. I detta ingår att säkerställa att samhällsviktiga funktioner kan

fungera även under höjd beredskap och ytterst krig och att den personal som behövs för detta finns tillgänglig. Civilplikt är ett viktigt verktyg för att säkerställa behoven av personalförstärkning.

Svenska kraftnät har tidigare utbildat civilpliktiga för drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet. Utbildningen avvecklades 2008 som en följd av då gällande försvarsbeslut. I dag finns endast ett fåtal civilpliktiga inom elförsörjningsområdet kvar.

Regeringen beslutade den 27 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag om hur personalbehoven inom det civila försvaret kan tryggas med syftet att föreslå en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det civila försvaret (dir. 2023:116). Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget finns det dock skäl att även mer skyndsamt vidta åtgärder som kan stärka det civila försvaret inom vissa områden. I promemorian Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet (Fö2023/01488) finns förslag för att möjliggöra en skyndsamt aktivering av civilplikten inom verksamhetsområdena kommunal räddningstjänst samt drift och underhåll av elproduktion och nätverksamhet för individer som redan har relevant kompetens. Promemorian är för närvarande på remiss. Som framgår av promemorian behöver de närmare praktiska förutsättningarna för civilplikt inom elförsörjningsområdet analyseras närmare av Svenska kraftnät.

Behovet av elförsörjning för totalförsvaret är, tillsammans med dimensionerande scenarier, grundläggande för att mer precist bedöma behovet av civilpliktiga inom elförsörjningen. Statens energimyndighet har fått i uppdrag att analysera totalförsvarets energibehov (KN2023/03802). Vidare har det i betänkandet om en modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50) föreslagits en struktur med behovs- och försörjningsanalyser vilka på sikt skulle ge en tydligare bild av vad totalförsvarets behov av elförsörjning är. Utan att förekomma dessa arbeten anser regeringen att Svenska kraftnät redan nu bör analysera vilka personalbehov inom energiförsörjningen som är lämpliga att tillgodose genom civilplikt.

Svenska kraftnät har i dag tillgång till en resurs inom reparationsberedskap av elnät, kallad insatsstyrkan. Insatsstyrkan består av personer som är anställda vid företag som verkar inom elkraftssektorn och som Svenska kraftnät har avtal med. Insatsstyrkan är inte knuten till höjd beredskap vilket

innebär att styrkan kan nyttjas vid fredstida händelser som till exempel stormar. Det råder emellertid osäkerhet kring tillgången till insatsstyrkan vid höjd beredskap eftersom individerna som ingår i styrkan kan vara krigsplacerade hos exempelvis sina arbetsgivare eller som värnpliktiga. En analys av tillgången till insatsstyrkan vid höjd beredskap ger i första hand klarhet i vilken resurs som i dag skulle vara tillgänglig vid en sådan situation. En sådan analys kan också vara ett steg i att identifiera personer som är lämpliga att skriva in som civilpliktiga inom elförsörjningen. Även om individer ur dagens insatsstyrka skrivs in som civilpliktiga behöver en reparationsberedskap vid fredstida kriser fortsatt tillgodoses.

Svenska kraftnät har ansvar och mandat inom såväl elberedskap som totalförsvaret. Genom detta uppdrag vill regeringen få en klarare bild av behov, förutsättningar och pågående arbete inom myndigheten rörande civilplikt inom elförsörjningsområdet.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Åsa Persson

Kopia till

Försvarsdepartementet/MFI, MFU, RS och SSK

Socialdepartementet/SF

Finansdepartementet/BA

Arbetsmarknadsdepartementet/A

Försvarsmakten

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Statens energimyndighet

Strålsäkerhetsmyndigheten

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk